

37-bob. Soliqni hisoblab chiqarish va to'lash tartibi.

Soliq hisobotini taqdim etish tartibi.

265-modda. Soliqni hisoblab chiqarish tartibi

Ushbu Kodeksning 247 — 257-moddalariga muvofiq soliq bazasini aniqlashda soliq summasi soliq bazasining soliq stavkasiga muvofiq bo'lgan foizli ulushi sifatida hisoblab chiqariladi.

Soliq summasi tovarlarni (xizmatlarni) realizasiya qilishga doir operatsiyalarning soliq bazasidan, tegishli soliq davriga taalluqli bo'lgan aylanmalarni amalga oshirish sanasidan kelib chiqqan holda, tegishli soliq davrida soliq bazasini ko'paytiradigan yoki kamaytiradigan barcha o'zgartishlar hisobga olingan holda har bir soliq davrining yakunlariga ko'ra hisoblab chiqariladi.

Tovarlarni O'zbekiston Respublikasi hududiga olib kirishda soliqning umumiy summasi ushbu Kodeksning 254-moddasiga muvofiq hisoblab chiqarilgan soliq bazasining soliq stavkasiga mos keladigan foizli ulushi sifatida hisoblab chiqariladi.

Agar ushbu Kodeksning 254-moddasi to'rtinchi qismida belgilangan talablarga muvofiq soliq bazasi O'zbekiston Respublikasi hududiga olib kiriladigan tovarlarning har bir guruhi bo'yicha alohida aniqlansa, soliq summasi mazkur soliq bazalarining har biri bo'yicha alohida hisoblab chiqariladi. Bunda soliqning umumiy summasi bunday soliq bazalarining har biri bo'yicha alohida hisoblab chiqarilgan soliq summalarini qo'shish orqali hisoblab chiqariladi.

266-modda. To'langan soliq summalarini hisobga olish

Byudjetga to'lanishi lozim bo'lgan soliq summasini aniqlashda, agar ushbu Kodeksning 267-moddasida boshqacha

qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, soliq to'lovchi haqiqatda olingan tovarlar (xizmatlar) bo'yicha to'langan (to'lanishi lozim bo'lgan) soliq summasini hisobga olish orqali ushbu Kodeksning [265-moddasiga](#) muvofiq hisoblab chiqarilgan soliqning umumiy summasini kamaytirishga, quyidagi shartlarni bir vaqtda bajargan taqdirda, haqli bo'ladi:

1) soliq to'lovchining tovarlarni ishlab chiqarish va (yoki) realizasiya qilish (xizmat ko'rsatish) bilan bog'liq faoliyatini amalga oshirish chog'ida tovarlardan (xizmatlardan), foydalanilganda realizasiya qilish bo'yicha aylanmasiga soliq solinishi, shu jumladan nol stavka bo'yicha soliq solinishi lozim bo'lganda;

2) olingan tovarlarga (xizmatlarga) soliq to'lovchi tomonidan hisobvaraqa-faktura yoki yetkazib beruvchi tomonidan taqdim etilgan soliq summasi alohida ajratib ko'rsatilgan boshqa hujjat olinganda hamda tovarlarni (xizmatlarni) yetkazib beruvchi soliq to'lovchi sifatida ro'yxatdan o'tkazilganda;

3) tovarlar olib kirilgan (import qilingan) taqdirda soliq byudjetga to'langanda;

4) ushbu Kodeksning [255](#) va [256-moddalarida](#) nazarda tutilgan hollarda soliq byudjetga to'langanda;

5) nol darajali stavka bo'yicha soliq solinadigan tovarlar eksportida chet ellik sotib oluvchi (to'lovchi) tomonidan eksport qilinayotgan tovarlar uchun haq to'langanligini tasdiqlovchi bank hujjatidan ko'chirma mavjud bo'lsa.

Nol darajali stavka bo'yicha soliq solinadigan tovarlarni eksportga realizasiya qilish aylanmasi maqsadida foydalaniladigan, haqiqatda olingan tovarlar (ishlar, xizmatlar) bo'yicha to'lanishi lozim bo'lgan (to'langan) soliq tovarlar eksportidan soliq to'lovchining O'zbekiston Respublikasidagi

bank hisobvarag'iga kelib tushgan valyuta tushumining ulushida hisobga olinadi.

Nol darajali stavka bo'yicha tortiladigan tovarlar eksporti vositachilik, topshiriq shartnomasi bo'yicha vositachi, ishonchli vakil orqali amalga oshirilgan taqdirda, soliq vositachining, ishonchli vakilning yoki soliq to'lovchining hisobvarag'iga kelib tushgan valyuta tushumining summasi ulushida hisobga olinadi.

O'zbekiston Respublikasi hududi realizasiya qilish joyi deb e'tirof etilmaydigan xizmatlarni ko'rsatuvchi yakka tartibdagi tadbirkorlar va O'zbekiston Respublikasining yuridik shaxslari ushbu bobda belgilangan tartibda haqiqatda olingan tovarlar bo'yicha to'langan (to'lanishi lozim bo'lgan) soliq summasini hisobga olish huquqiga ega. Bunda ushbu bobni qo'llash maqsadida bunday xizmatlarni realizasiya qilish bo'yicha aylanmadan olinadigan soliq solinadigan aylanmaga tenglashtiriladi.

Soliq to'lovchi tomonidan asosiy vositalar (shu jumladan o'rnatiladigan asbob-uskunalar), nomoddiy aktivlar va ko'chmas mulk ob'yektlari, shu jumladan qurilishi tugallanmagan ob'yektlar sotib olinganda, shuningdek kelgusida o'z asosiy vositalari sifatida foydalanish uchun mo'ljallangan aktivlarni yaratish uchun tovarlar (xizmatlar) sotib olinganda sotuvchi tomonidan soliq to'lovchiga taqdim etilgan soliq summasini hisobga olish to'liq hajmda amalga oshiriladi. Soliq to'lovchi O'zbekiston Respublikasi hududiga bunday tovarlarni olib kirish chog'ida ushbu soliq to'lovchi tomonidan to'langan soliq summasini hisobga olish xuddi shunday tartibda amalga oshiriladi.

Mol-mulk ustav fondiga (ustav kapitaliga) hissa sifatida olingan taqdirda, oluvchi mol-mulkni ustav fondiga (ustav kapitaliga) berish chog'ida ishtirokchi tomonidan to'langan soliq

summasini hisobga olish huquqiga ega. Ustav fondiga (ustav kapitaliga) hissa sifatida olingan asosiy vositalar, nomoddiy aktivlar va ko'chmas mol-mulk ob'yektlari, shu jumladan qurilishi tugallanmagan ob'yektlar bo'yicha ishtirokchi ularni berish chog'ida to'lagan soliq ushbu moddaning **uchinchi qismida** nazarda tutilgan tartibda berilgan aktivlarni oluvchi soliq to'lovchida hisobga olinadi.

Soliq to'lovchi bo'lmagan shaxs soliq to'lovchi sifatida ushbu Kodeksning **237-moddasiga** muvofiq maxsus ro'yxatga olish hisobiga qo'yilganda, shuningdek soliq to'lashdan ozod etish bekor qilingan taqdirda soliq to'lovchi maxsus ro'yxatga olish hisobiga qo'yish (ozod qilishni bekor qilish) sanasida o'z balansida mavjud bo'lgan tovar-moddiy zaxiralar qoldiqlarining va uzoq muddatli aktivlarning balans qiymatida hisobga olingan soliq summasini ushbu moddaning **birinchi qismida** belgilangan shartlarga rioya etilgan taqdirda, hisobga olish huquqiga ega.

Ushbu moddaning **beshinchi qismiga** muvofiq hisobga olinadigan soliq summasi:

tovar-moddiy zaxiralarning qoldiqlari bo'yicha — shaxs ro'yxatdan o'tkazish hisobiga qo'yilgan sanadan oldingi so'nggi o'n ikki oy ichida olingan, soliq to'lovchida uni ro'yxatdan o'tkazish hisobiga qo'yish (ozod etishni bekor qilish) sanasida mavjud bo'lgan tovar-moddiy zaxiralar qoldig'iga to'g'ri keladigan tovarlarning (xizmatlarning) haqiqiy qiymati bo'yicha;

uzoq muddatli aktivlar bo'yicha — mazkur ob'yektlarning shaxs soliq bo'yicha ro'yxatdan o'tkazish hisobiga qo'yilgan (ozod etish bekor qilingan) sanadagi qayta baholanishi hisobga olinmagan, soliqning tegishli summasini o'z ichiga olgan balans (qoldiq) qiymatidan kelib chiqqan holda aniqlanadi.

Agar soliq to'lovchi sifatida hisobda turmaydigan chet el yuridik shaxsi komitent (ishonch bildiruvchi) bo'lsa, tovar

tegishli vositachilik (topshiriq) shartnomasiga muvofiq shartlar asosida vositachi (ishonchli vakil) tomonidan realizasiya qilingan taqdirda, ushbu tovar O'zbekiston Respublikasi hududiga olib kirilganda to'langan soliq summasi tegishli soliq davrida vositachi (ishonchli vakil) tomonidan realizasiya qilingan tovarlar ulushiga to'g'ri keladigan ulushda vositachi (ishonchli vakil) tomonidan hisobga olish uchun qabul qilinadi.

O'zbekiston Respublikasining yuridik shaxsi yoki yakka tartibdagi tadbirkor bo'lgan komitentning (ishonch bildiruvchining) topshirig'iga ko'ra olingan tovar O'zbekiston Respublikasi hududiga vositachi (ishonchli vakil) tomonidan olib kirilgan taqdirda, import qilingan tovarning bojxona rasmiylashtiruvi chog'ida vositachi (ishonchli vakil) tomonidan to'langan soliq komitentda (ishonch bildiruvchida) hisobga olinishi lozim.

Transport ekspeditsiyasi shartnomasi bo'yicha majburiyatlarni bajarish chog'ida ekspeditor tomonidan tashuvchidan va (yoki) boshqa yetkazib beruvchilardan olingan xizmatlarga doir soliq summasi bunday shartnoma bo'yicha ekspeditorning mijozi bo'lgan tarafda hisobga olinadi.

Sotuvchilar tomonidan O'zbekiston Respublikasining soliq to'lovchisi bo'lmagan chet ellik shaxsga ushbu chet ellik shaxs tomonidan O'zbekiston Respublikasida tovarlarni (xizmatlarni) olish chog'ida taqdim etilgan yoki ushbu chet ellik shaxslar tovarlarni ishlab chiqarish va (yoki) realizasiya qilish maqsadlari uchun O'zbekiston Respublikasi hududiga olib kirishi chog'ida ular tomonidan to'langan soliq summaları hisobga olinishi lozim. Soliqning mazkur summaları ushbu Kodeksning [255-moddasiga](#) muvofiq soliq agenti tomonidan ushbu chet ellik shaxsning daromadlaridan ushlab qolingani soliq byudjetga to'langanidan keyin, ushbu shaxs olgan (olib kirgan) tovarlardan (xizmatlardan) faqat soliq agenti qiymatidan soliqni ushlab

qolgan tovarlarni ishlab chiqarish va (yoki) realizasiya qilish maqsadida foydalanilgan qismi bo'yichagina hisobga olinishi yoki ushbu chet ellik shaxsga qaytarilishi lozim. Bunda soliqning mazkur summalari, basharti chet ellik shaxs ushbu Kodeksning **237-moddasiga** muvofiq soliq to'lovchi sifatida maxsus ro'yxatdan o'tkazish hisobiga qo'yilgan bo'lsa, hisobga olinishi yoki ushbu shaxsga qaytarilishi lozim.

Agar soliq to'lovchi realizasiya qilish bo'yicha aylanmasiga soliq solinishi lozim bo'lgan tovarlarni (xizmatlarni), shuningdek realizasiya qilish bo'yicha aylanmasi soliq solishdan ozod etiladigan tovarlarni (xizmatlarni) realizasiya qilsa, hisobga olinishi lozim bo'lgan soliq summasi ushbu Kodeksning **268-moddasida** belgilangan tartibda aniqlanadi.

Agar hisobga olish huquqi tovarlarni (xizmatlarni) olish bo'yicha qalbaki yoki ko'zbo'yamachilik uchun tuzilgan bitim natijasida vujudga kelganligiga oid dalillar mavjud bo'lsa, soliq organlari hisobga olishni bekor qilishni yoki unga tuzatishni amalga oshirishga haqli.

267-modda. Hisobga olinmaydigan soliq summasi

Tovarlar (xizmatlar) olish (olib kirish) chog'ida soliq to'lovchi tomonidan to'langan soliq summasi ushbu Kodeksning **266-moddasiga** muvofiq quyidagi hollarda hisobga olinmaydi:

1) realizasiya qilish bo'yicha aylanmalari ushbu bo'limga muvofiq soliq solishdan ozod etilgan tovarlarni ishlab chiqarish va (yoki) realizasiya qilish (xizmatlar ko'rsatish) uchun mo'ljallangan asosiy vositalar, ko'chmas mulk ob'yektlari va nomoddiy aktivlar sotib olinganda (olib kirilganda);

2) tovarlar (xizmatlar) ushbu qismning **1-bandida** ko'rsatilgan asosiy vositalarni, ko'chmas mulk ob'yektlarini

qurish, modernizatsiyalash, rekonstruksiya qilish, texnik jihatdan qayta jihozlash va ta'mirlash uchun sotib olinganda;

3) realizasiya qilish bo'yicha aylanmalari soliqdan ozod etilgan tovarlar (xizmatlar) ishlab chiqarish va (yoki) realizasiya qilish (xizmatlar ko'rsatish) uchun sotib olinganda;

4) tovarlar (xizmatlar) soliq to'lovchi bo'lmagan yuridik shaxslar yoki yakka tartibdagi tadbirkorlar tomonidan sotib olinganda;

5) vakillik xarajatlari;

6) tovarlar (xizmatlar) bepul olinganda, bundan oluvchi ular bo'yicha soliq to'lagan hollar mustasno;

7) soliq to'lovchining shaxsiy ehtiyojlari uchun foydalanishga mo'ljallangan, ushbu Kodeksning [317-moddasiga](#) muvofiq foyda solig'ini hisoblab chiqarishda xarajatlar chegirib tashlanmaydigan tovarlar (xizmatlar) sotib olinganda.

Soliq to'lovchi tovarlarni (xizmatlarni) sotib olish chog'ida to'lagan soliq summaları quyidagi tovarlarni (xizmatlarni) sotib olish yoki olib kirish chog'ida ham, agar bu tovarlarni (xizmatlarni) sotib olish amalga oshirilayotgan faoliyat turiga bog'liq bo'lmasa, hisobga olinmaydi:

1) yengil avtomobillarni, motosikllarni, vertolyotlarni, motorli qayiq-larni, samolyotlarni, shuningdek motorli vositalarning boshqa turlarini va ular uchun yoqilg'ini;

2) alkogol va tamaki mahsulotlarini.

Ushbu Kodeksning [268 — 270-moddalarida](#) boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, hisobga olinmaydigan soliq summasi sotib olingan tovarlarning (xizmatlarning) qiymatida hisobga olinadi.

268-modda. Soliq solishdan ozod etiladigan realizasiya qilish bo'yicha aylanma mavjud bo'lganda soliq summasini hisobga olish uchun qabul qilish tartibi

Agar soliq to'lovchi soliq solinadigan va soliq solishdan ozod etiladigan aylanmalarni amalga oshirsa, soliq solinadigan aylanmaga to'g'ri keladigan soliq summasi hisobga olish uchun qabul qilinadi.

Hisobga o'tkazilishi lozim bo'lgan soliq summasi soliq to'lovchining tanloviga ko'ra alohida-alohida usulda va (yoki) mutanosib usulda aniqlanadi.

Alohida-alohida usul bo'yicha soliq to'lovchi soliq solinadigan va soliq solishdan ozod etilgan aylanmalar uchun foydalaniladigan, olingan tovarlarning (xizmatlarning) hamda ular bo'yicha to'langan soliq summalarining alohida-alohida hisobini yuritadi. Bunda alohida-alohida hisobni yuritish imkoni bo'lmagan umumiy xarajatlar bo'yicha xarajatlarni ajratish mutanosib usulda amalga oshiriladi.

Mutanosib usul bo'yicha soliq to'lovchi tomonidan hisobga olish uchun qabul qilinadigan soliq summasi soliq solinadigan aylanma summasining tovarlarni (xizmatlarni) realizasiya qilish (soliqni hisobga olmasdan) bo'yicha aylanmaning umumiy summasidagi joriy kalendar yil ichida o'sib boruvchi yakun bilan aniqlanadigan solishtirma miqdoridan kelib chiqqan holda aniqlanadi.

Mutanosib usuldan foydalanish chog'ida hisobga olish uchun qabul qilinmagan soliq, shuningdek ushbu Kodeksning **269-moddasida** nazarda tutilgan tartibda hisobga olinishi lozim bo'lgan soliq summasiga tuzatish kiritilgan hollarda hisobga olishga qabul qilinmagan soliq soliq to'lovchi tomonidan foyda solig'ini hisoblab chiqarish chog'ida chegirib tashlanadigan xarajatlar tarkibida hisobga olinadi.

Agar soliq solinadigan aylanmalarning ulushi joriy soliq davrida aylanma umumiy summasining 5 foizidan oshib ketmasa, soliq to'lovchi haqiqatda olingan tovarlar (xizmatlar bo'yicha), shu jumladan uzoq muddatli aktivlar bo'yicha to'langan (to'lanishi lozim bo'lgan) soliq summasini joriy soliq davrida olingan tovarlarning (xizmatlarning) qiymatiga to'liq kiritishga haqli.

269-modda. Hisobga olish uchun qabul qilingan soliq summalariga tuzatish kiritish

Ilgari tovarlarni (xizmatlarni) olish chog'ida hisobga olish uchun qabul qilingan, olingan tovarlar (xizmatlar) bo'yicha soliq summasiga quyidagi hollarda tuzatish kiritilishi lozim:

1) tovarlardan (xizmatlardan) kelgusida soliq solishdan ozod etilgan aylanma uchun foydalanilganda;

2) ular buzilganda yoxud qonun hujjatlariga muvofiq vakolatli organ tomonidan, ular yo'qligida esa soliq to'lovchi tomonidan belgilangan tabiiy kamayish normalaridan ortiqcha yo'qotilgan taqdirda. Ushbu bandning qoidasi favqulodda holatlar (tabiiy ofat, yong'in, avariya, yo'l-transport hodisasi va boshqa shu kabi holatlar) munosabati bilan tovarlarning buzilishiga yoxud yo'qotilishiga nisbatan tatbiq etilmaydi;

3) yetkazib beruvchi tomonidan taqdim etilgan hisobvaraqq-fakturalar qonun hujjatlarida belgilangan tartibda haqiqiy emas deb e'tirof etilganda;

4) soliq to'lovchi maqomini yo'qotganda (yoki soliq to'lashdan ozod qilinganda).

Sotib olingan tovarlar (xizmatlar) bo'yicha ushbu Kodeksning 267-moddasi birinchi qismi **1 — 4-bandlariga** muvofiq ilgari hisobga olinmagan soliq summasi kelgusida ular

solliq solinadigan aylanma uchun foydalanilgan hollarda tuzatiladi (hisobga olinadi).

Tuzatish kiritilishi lozim bo'lgan solliq summasi bunday tuzatishlarni amalga oshirishdan oldingi oxirgi o'n ikki oy ichida olingan tovarlarning (xizmatlarning) solliq summasi qayta tiklanishi lozim bo'lgan tovar-moddiy zaxiralar qoldiqlariga to'g'ri keladigan qiymati asosida aniqlanadi.

Asosiy vositalarning ob'yektlari, ko'chmas mulk ob'yektlari va nomoddiy aktivlar bo'yicha tuzatish kiritilishi lozim bo'lgan solliq summasi ushbu Kodeksning [270-moddasida](#) nazarda tutilgan tartibda qayta baholash hisobga olinmagan, ushbu ob'yektlarning balans qiymatiga to'g'ri keladigan, ilgari bu ob'yektlar bo'yicha hisobga olingan (yoki ularning qiymatiga kiritilgan) solliq summasidan kelib chiqqan holda aniqlanadi.

Ilgari bunday tovarlar (xizmatlar) bo'yicha hisobga olish uchun qabul qilingan miqdordagi, asosiy vositalarga, ko'chmas mulk ob'yektlariga va nomoddiy aktivlarga nisbatan esa ularning qayta baholash hisobga olinmagan holdagi qoldiq (balans) qiymatiga mutanosib miqdordagi solliq summalari tiklanishi lozim.

Tovarlarni (xizmatlarni) yetkazib beruvchi tomonidan ushbu Kodeksning [257-moddasiga](#) muvofiq solliq bazasiga tuzatishlar kiritish amalga oshirilganda, xaridor yetkazib beruvchi tomonidan rasmiylashtirilgan qo'shimcha (yoki tuzatilgan) hisobvara-q-faktura asosida u tomonidan ilgari hisobga qabul qilingan solliq summasiga tegishli tartibda tuzatish kiritishi kerak.

Solliqqa tuzatish kiritish summasi ko'rsatilgan ob'yektlarning balans qiymatini oshirishga (yoki kamaytirishga) taalluqli bo'ladi yoxud foyda solig'ini hisoblab chiqarishda

hisobga olinadigan xarajatlar (yoki daromadlar) tarkibiga kiritiladi.

Tovar reeksport bojxona tartib-taomiliga joylashtirilganda va ushbu tovarning importi chog'ida soliq to'lovchi tomonidan to'langan soliq summasi unga bojxona to'g'risidagi qonun hujjatlarida nazarda tutilgan tartibda qaytarilganda, soliq to'lovchi hisobga o'tkaziladigan soliq summasiga o'ziga qaytarilgan soliq summasi bo'yicha tuzatish kiritadi (uni kamaytiradi).

Hisobga olingan soliq summasiga tuzatishlar kiritish ushbu moddada ko'rsatilgan holatlar yuzaga kelgan soliq davrida amalga oshiriladi.

270-modd. Asosiy vositalarning ayrim ob'yektlari, ko'chmas mulk ob'yektlari va nomoddiy aktivlar bo'yicha hisobga olish uchun qabul qilingan soliq summalariga tuzatish kiritish

Ushbu Kodeksning 266-moddasi **uchinchi** va **to'rtinchi qismlarida** ko'rsatilgan ob'yektlar bo'yicha hisobga olish uchun qabul qilingan soliq summasiga ushbu Kodeksning **267-moddasiga** muvofiq ob'yektlardan kelgusida foydalanilgan taqdirda tuzatish kiritilishi lozim, bundan to'liq amortizasiya qilingan yoki ishga tushirilgan paytidan e'tiboran o'n yildan ortiq vaqt o'tgan ob'yektlar mustasno.

Soliqqa tuzatish kiritish summasi ushbu ob'yektlar bo'yicha ilgari hisobga olish uchun qabul qilingan soliq summasidan kelib chiqqan holda, ularning bunday tuzatish kiritilayotgan sanadagi (qayta baholash hisobga olinmagan holdagi) balans (qoldiq) qiymatiga mutanosib ravishda hisoblab chiqariladi. Bunda soliqqa tuzatish kiritish summasi mazkur ob'yektlar balans qiymatining ko'payishiga olib boriladi.

Agar ushbu moddaning **birinchi qismida** ko'rsatilgan ob'yektdan kelgusida soliq to'lovchi tomonidan ushbu bo'limga muvofiq soliq solinishi lozim bo'lgan tovarlarni ishlab chiqarish va realizasiya qilish (xizmatlar ko'rsatish) uchun yangidan foydalanilsa, soliq to'lovchi tuzatish kiritishga va hisoblab chiqarilgan soliq summasini ushbu moddaning **ikkinchi qismida** nazarda tutilganiga o'xshash tartibda hisobga olish uchun qabul qilishga haqli.

Ushbu Kodeksning 266-moddasi birinchi qismi **1-bandida** ko'rsatilgan ob'yektlar bo'yicha hisobga olish uchun qabul qilinmagan soliq summasi, agar soliq to'lovchi tomonidan keyinchalik bunday ob'yektlardan ushbu Kodeksning 267-moddasi birinchi qismi **1-bandida** ko'rsatilgan maqsadlar uchun foydalanilsa, hisobga o'tkazilishi lozim, bundan to'liq amortizasiya qilingan yoki ishga tushirilgan paytidan e'tiboran o'n yildan ortiq vaqt o'tgan ob'yektlar mustasno.

Ushbu moddaning **to'rtinchi qismiga** muvofiq soliqqa tuzatish kiritish summasi ilgari mazkur ob'yektlar qiymatiga kiritilgan soliq summasidan kelib chiqqan holda, ularning tegishli soliq summasini o'z ichiga oladigan, bunday tuzatish kiritilgan sanadagi (qayta baholash hisobga olinmagan holdagi) balans (qoldiq) qiymatiga mutanosib ravishda hisoblab chiqariladi. Ushbu qismga muvofiq hisoblab chiqarilgan soliqqa tuzatish kiritish summasi ushbu Kodeksning 266-moddasi **uchinchi qismida** belgilangan tartibda hisobga o'tkazilishi lozim.

Agar ushbu moddaning **to'rtinchi qismida** ko'rsatilgan ob'yektdan keyinchalik realizasiya qilinishi soliq solishdan ozod etilgan tovarlar ishlab chiqarish (xizmatlar ko'rsatish) uchun yangidan foydalanilsa, soliq to'lovchi hisobga o'tkaziladigan soliq summasiga tuzatish kiritishni amalga oshirish hamda ushbu moddaning **ikkinchi qismida** nazarda tutilgan tartibga o'xshash tartibda hisoblab chiqarilgan soliq summasini tiklashi kerak.

Ushbu moddaning **birinchi qismida** ko'rsatilgan ob'yektdan realizasiyasiga soliq solinadigan tovarlarni (xizmatlarni) ham, soliq solishdan ozod qilingan tovarlarni ishlab chiqarish (xizmatlarni ko'rsatish) uchun ham foydalanilgan taqdirda, tiklanishi lozim bo'lgan soliq summasi ko'rsatilgan ob'yekt bo'yicha hisobga olish uchun qabul qilingan, ob'yektning bunday tuzatish kiritilgan sanadagi balans (qoldiq) qiymatiga (qayta hisoblashni hisobga olmagan holda) to'g'ri keladigan soliq summasining qismi sifatida aniqlanadi. Mazkur qism soliq solishdan ozod qilingan realizasiya qilingan tovarlar (xizmatlar) qiymatining joriy kalendar yili davomida o'sib boruvchi yakun bilan aniqlanadigan realizasiya qilingan tovarlar (xizmatlar) umumiy qiymatining ulushiga mutanosib ravishda belgilanadi.

Agar ushbu moddaning **to'rtinchi qismida** ko'rsatilgan ob'yektdan kelgusida ham realizasiya qilish aylanmasi soliq solishdan ozod qilinadigan, ham realizasiya qilish aylanmasiga soliq solinadigan tovarlar ishlab chiqarish (xizmatlar ko'rsatish) uchun foydalanilsa, hisobga olinmaydigan soliq summasi quyidagi tartibda aniqlanadi:

1) ushbu moddaning **beshinchi qismida** nazarda tutilgan tartibga o'xshash tartibda hisoblab chiqarilgan, ob'yektning balans (qoldiq) qiymatida hisobga olingan soliq summasi ajratiladi;

2) ushbu moddaning **yettinchi qismida** nazarda tutilgan tartibga muvofiq hisobga olinmaydigan, soliq solishdan ozod qilingan aylanmaga to'g'ri keladigan soliq summasining ajratilgan qismi aniqlanadi. Qoldiq summa ushbu bobga muvofiq hisobga olinadi.

271-modda. Majburiyatlarni hisobdan chiqarishda hisobga olish uchun qabul qilingan soliq summalariga tuzatish kiritish

Tovarlarni (xizmatlarni) olishda ilgari hisobga olish uchun qabul qilingan soliq summasi, agar bunday tovarlarga (xizmatlarga) haq to'lash bo'yicha majburiyat ushbu Kodeksning **313-moddasiga** muvofiq bunday tuzatish amalga oshirilgan soliq davrida hisobdan chiqariladi, bundan ushbu Kodeksning 266-moddasi birinchi qismi **3** va **4-bandlariga** muvofiq hisobga olish uchun qabul qilingan soliq summalari mustasno.

Ushbu moddaning **birinchi qismida** nazarda tutilgan tuzatish kiritish amalga oshirilgan tovarlar (xizmatlar) uchun haq to'langan taqdirda, haq to'lash amalga oshirilgan soliq davridagi tegishli soliq summasiga soliq to'lovchi hisobga olish uchun qabul qilinadigan soliq summasini ko'paytirish tomonga teskari tuzatish kiritish huquqiga ega.

272-modda. To'lanishi lozim bo'lgan soliq summasi

Byudjetga to'lanishi lozim bo'lgan soliq summasi har bir soliq davri yakunlari bo'yicha, ushbu Kodeksning **265-moddasiga** muvofiq hisoblab chiqarilgan, ushbu bobga muvofiq hisobga olinishi va tuzatish kiritilishi lozim bo'lgan summalar hisobga olingan holda hisoblab chiqariladi.

O'zbekiston Respublikasi hududiga tovarlarni olib kirish chog'idagi soliq summasi bojxona to'g'risidagi qonun hujjatlariga muvofiq byudjetga to'lanadi.

Agar ushbu moddaning **birinchi qismiga** muvofiq hisoblab chiqarilgan, byudjetga to'lanishi lozim bo'lgan soliq summasi salbiy bo'lsa, soliq to'lovchi mazkur summaning o'rnini ushbu Kodeksning **274-moddasida** belgilangan tartibda qoplash huquqiga ega bo'ladi.

273-modda. Soliq hisobotini taqdim etish va soliqni to‘lash tartibi

Soliq to‘lovchilar, agar ushbu bobda boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo‘lsa, soliq hisobotini o‘zlari soliq hisobida turgan joydagi soliq organlariga o‘tgan soliq davridan keyingi oyning yigirmanchi kunidan kechiktirilmagan muddatda taqdim etishlari shart.

Ushbu Kodeksning **272-moddasiga** muvofiq hisoblab chiqarilgan soliqni to‘lash agar ushbu moddada boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo‘lsa, soliq hisobida turilgan joy bo‘yicha har bir soliq davrining yakunlariga ko‘ra, soliq hisoboti taqdim etishlari muddatidan kechiktirmay amalga oshiriladi.

O‘zbekiston Respublikasi hududiga tovarlarni olib kirish chog‘ida soliq ushbu bo‘lim qoidalari hisobga olingan holda, bojxona to‘g‘risidagi qonun hujjatlarida belgilangan tartibda va muddatlarda byudjetga to‘lanadi.

Soliq agentlari soliqni o‘zi soliq hisobida turgan joy bo‘yicha to‘laydi. Soliq to‘lovchilar bo‘lmagan soliq agentlari o‘zi soliq hisobida turgan joydagi soliq organlariga tegishli soliq hisobotini ushbu Kodeksning **255** va **256-moddalariga** muvofiq to‘lash amalga oshirilgan o‘tgan soliq davridan keyingi oyning yigirmanchi kunidan kechiktirmay taqdim etishi shart.

Soliq hisobotiga soliq to‘lovchining xaridlar reyestrda va sotuvlar reyestrda ko‘rsatilgan ma’lumotlar kiritiladi.

Ushbu moddaning **to‘rtinchi qismida** ko‘rsatilgan shaxslar, shuningdek vositachilik (topshiriq) va transport ekspedisiyasi shartnomalari asosida boshqa shaxsning manfaatlarni ko‘zlab tadbirkorlik faoliyatini amalga oshiruvchi shaxslar olingan va taqdim etilgan hisobvaraqa-fakturalar daftarlaridagi ma’lumotlarni ham belgilangan shakl bo‘yicha taqdim etishi shart. Agar bunday shaxslar soliq to‘lovchilar bo‘lmasa, ular

solliq hisobotiga faqat solliq agenti sifatida operasialarni yoki vositachilik (topshiriq) shartnomasi asosida komitentning (ishonch bildiruvchining), transport ekspedisiyasi shartnomasi asosida yukni oluvchining (yukni jo'natuvchining) manfaatlarini ko'zlab vositachilik operasialarini amalga oshirish chog'ida olingan hamda taqdim etilgan hisobvaraq-fakturalarni hisobga olish daftarlarida aks ettiriladigan ma'lumotlarni kiritadi.

Xaridlar va sotuvlar reyestrlarini, shuningdek kelib tushgan va taqdim etilgan hisobvaraq-fakturalarni hisobga olish daftarlarini yuritish shakllari va tartibi O'zbekiston Respublikasi Davlat solliq qo'mitasi va Moliya vazirligi tomonidan belgilanadi.

274-modda. Solliqning o'rnini qoplash

Ushbu Kodeksning 272-moddasiga muvofiq o'rni qoplanishi lozim bo'lgan solliq summasi, agar ushbu moddada boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, solliq bo'yicha kelgusi to'lovlar hisobidan hisobga olinadi.

Solliq to'lovchi o'rni qoplanishi lozim bo'lgan solliq summasini solliq organlariga solliq summasini qaytarish to'g'risida berilgan arizaga asosan qaytarish huquqiga ega.

Agar kameral solliq tekshiruvi natijalariga ko'ra solliq organi qaytarish uchun arizada ko'rsatilgan solliq summasining o'rnini to'liq yoki qisman qoplash to'g'risida qaror qabul qilsa, mazkur solliq summasi solliq to'lovchiga solliq summasini qaytarish to'g'risida ariza berilgan sanadan e'tiboran oltmish kundan kechiktirmay qaytariladi.

Solliqning jami summasi o'rnini tezlashtirilgan tarzda qoplash tartibi bu haqda solliqni qaytarish to'g'risidagi arizada ko'rsatilgan taqdirda, quyidagi toifadagi solliq to'lovchilarga nisbatan qo'llaniladi:

1) O‘zbekiston Respublikasining yirik soliq to‘lovchilar toifasiga belgilangan tartibda kiritilgan yuridik shaxslariga;

2) soliqni qoplashga doir ariza bilan birga amaldagi bank kafolatini taqdim etgan yoki soliq organlari bilan garov shartnomasini ushbu Kodeksning 107 yoki 109-moddalarida belgilangan tartibda rasmiylashtirgan soliq to‘lovchilarga;

3) eksport va unga tenglashtirilgan operatsiyalarni amalga oshiradigan shaxslarga — agar ilgari bu shaxslarga soliq summasi qoplangan va bunda qonunbuzarliklar aniqlanmagan bo‘lsa, nol darajali soliq stavkasi qo‘llanilishi natijasida hosil bo‘lgan soliqning oshib ketgan summolari qismida;

4) chet el diplomatik vakolatxonalariga va ularga tenglashtirilgan vakolatxonalariga;

5) mahsulot taqsimotiga oid bitim ishtirokchilariga, agar bunday bitimda nol darajali stavka qo‘llanilishi nazarda tutilgan bo‘lsa;

6) soliq monitoringi ishtirokchilariga.

Soliqning o‘rnini tezlashtirilgan tartibda qoplashda soliq to‘lovchi tomonidan qaytarish uchun arizada ko‘rsatilgan soliq summasining o‘rni unga yetti kun ichida to‘liq hajmda qoplanadi. Bunda o‘rni qoplanishi uchun arizada ko‘rsatilgan soliq summasi asoslantirilganligining kameral soliq tekshiruvi umumiy tartibda amalga oshiriladi. Agar kameral soliq tekshiruvi natijalariga ko‘ra arizada ko‘rsatilgan soliq summasi yoki uning bir qismi asossiz bo‘lib chiqsa, soliq to‘lovchi soliqning o‘rni o‘ziga asossiz ravishda qoplangan summasini qoplash sanasidan to uni byudjetga to‘lash sanasigacha penya hisoblangan holda byudjetga to‘lashi shart.

Soliq summalarining o‘rnini qoplash tartibi va shartlari, ushbu moddaga muvofiq kameral soliq tekshiruvini o‘tkazish,

shuningdek chet davlat fuqarolari tomonidan O'zbekiston Respublikasi hududida olingan tovarlarni olib chiqishda ularga soliq summasini qaytarish (TAX FREE) O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi tomonidan O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi bilan kelishilgan holda belgilanadi.